

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

TEZA DE DOCTORAT

REZUMAT EXTINS

**Facilitarea performanței academice prin utilizarea
programării neuro-lingvistice (NLP) ca sprijin
emoțional în rândul elevilor de liceu**

Conducător de doctorat: Prof. Dr. Mușata Bocoș

Student-doctorand: Galit Kliger

ID: 055328777

CLUJ-NAPOCA

Iulie 2013

Conținut

I. Introducere	4
I.1 Contextul general	4
I.2 Importanța cercetării	6
I.3 Obiectivele cercetării	6
I.4 Întrebările cercetării	7
II. Fundamentele cercetării	7
II.1 Fundamentele cercetării privind performanța academică a elevilor de liceu	8
II.2 Starea emoțională a adolescenților sau de ce au ei nevoie de sprijin emoțional?	8
II.3 Conexiunea dintre emoții și performanța academică	9
II.4 NLP - Particularitățile Programării Neuro-Lingvistice (NLP) și contribuția sa la Educație	10
III. Descrierea cercetării pedagogice practice	12
III.1 Cadrul conceptual al studiului	12
III.2 Coordonatele cercetării	14
III.2.1 Variabilele cercetării	14
III.2.2 Ipotezele cercetării	15
III.2.3 Premisele teoretice ale cercetării – abordarea prin metode mixte	15
III.2.4 Designul și etapele cercetării	16
III.2.5 Instrumentele cercetării	17
III.2.65 Eșantionul cercetării	19
IV. Rezultatele cercetării	19
IV.1 Rezultatele referitoare la partea cantitativă	19
IV.1.1 Rezumatul general al rezultatelor cantitative	19
IV.2 Rezultatele referitoare la partea calitativă	20
IV.2.1 Rezultatele interviurilor cu elevii	21
IV.2.2 Analiza chestionarelor deschise ale moderatorilor	26
V. Concluzii și recomandări	28
V. 1 Concluzii factuale	28
V. 1.1 Concluzii factuale privind axa performanței academice	28
V. 1.2 Concluzii factuale privind axa comunicării intra-personale	29
V. 1.3 Concluzii factuale privind axa comunicării inter-personale	30
V. 1.4 Concluzii factuale privind aprecierea NLP BESP	31
V. 2 Concluzii practice	32
V. 3 Concluzii teoretice	34
V. 4 Recomandări pentru cercetarea viitoare	36
V. 5 Contribuția la cunoaștere	37

Lista figurilor

Figura 1	Designul unui program de sprijin emoțional bazat pe NLP	12
Figura 2	Cadrul conceptual al studiului	13
Figura 3	Designul cercetării pentru utilizarea metodelor și instrumentelor	17
Figura 4	Auto-eficacitatea și schemele motivaționale înainte și după participarea la program	20
Figura 5	Rezultatele care decurg din chestionarele privind prestația elevilor înainte și după program	21
Figura 6	Media notelor înainte și după program în grupul de studiu și în grupul de control	22
Figura 7	Scala funcționării academice înainte și după participarea la program, în grupul de studiu și în grupul de control	23
Figura 8	Dinamica motivației pentru învățatură a elevilor, înainte și după participarea la NLP BESP	29
Figura 9	Dinamica la nivelul comunicării interpersonale a participanților la program	30

Lista de tabele

Tabelul 1	Sursele pentru colectarea datelor la fiecare din întrebările cercetării	18
Tabelul 2	Rezumatul analizei calitative a interviurilor cu elevii	24
Tabelul 3	Rezumatul analizei calitative a chestionarelor deschise ale moderatorilor	26

I. Introducere

Cuvinte-cheie: performanță academică, elevii de liceu, adolescența, sprijinul emoțional în educație, Programarea Neuro-Lingvistică (NLP), învățarea socială și emoțională (SEL), grija pedagogică.

I.1 Contextul general

La intrarea în secolul al XXI-lea, cele mai multe sisteme de învățământ operau încă în principal pe baza unor teorii formate în conformitate cu tiparele ideatice și sociale ale epocii moderne. În acea epocă, a existat un consens social și cultural asupra obiectivelor educației, precum și asupra practicii pedagogice care ar trebui să le pună în aplicare. Scopul acestor super-obiective în epoca modernă era clar: de a servi ideologia, cultura și interesul societății, și de a modela tânără generație în consecință (Yosefun & Shmida, 2006). De la începutul erei post-moderne, a existat o subminare a acestor modele, precum și a definițiilor date esenței educației, scopurilor sale și parametrilor fundamentali pe baza cărora ar trebui să funcționeze. Stabilirea super-obiectivelor s-a dovedit a fi o sarcină dificilă dată fiind pierderea statutului pe care adevărurile absolute îl aveau în perioada anterioară. În plus, autoritatea spirituală a sistemului de învățământ a fost subminată în fața unor agenți externi de socializare alternativă, care și-au bazat ideologia pe informare și comunicare. Prin urmare, sistemul de învățământ din epoca post-modernă s-a aflat într-un conflict: pe de o parte, a fost conștientă de responsabilitatea sa socială în conturarea generația următoare, pe de altă parte, epoca post-modernă nu a furnizat un model social și cultural care să-l ghideze în îndeplinirea acestor obiective. Căutarea de soluții în acest conflict a dus la identificarea mai multor sugestii. Singura problemă asupra căreia s-a convenit a fost nevoia de o schimbare fundamentală în percepția actuală asupra educației și crearea de noi paradigme teoretice și practice, care se vor potrivi epocii post-moderne. Sistemul de învățământ israelian nu a scăpat de aceste cerințe.

În Israel, ca și în restul lumii, există un sentiment de nemulțumire legat de produsele sistemului de învățământ. Această nemulțumire privește realizările academice ale elevilor, internalizarea valorilor și modelelor de comportament. Mulți

elevi nu dobândesc abilități de bază în ceea ce privește alfabetizarea, și primesc note mici la testele naționale și internaționale; numărul de incidente violente a crescut, există mai multă alienare și izolare, iar cifra abandonului școlar este în creștere (Piron, 2013) .

Fundamentul teoretic al acestei lucrări se bazează pe una dintre soluțiile propuse. Soluția pune accentul pe abilitățile de a crea un mediu etic în care să aibă loc educația. Această etică trebuie să se bazeze pe încurajarea dezvoltării unor persoane competente, grijului, iubitoare și demne de a fi iubite.

Noddings (1998) a susținut că din perspectiva grijei, educația are patru componente principale: modelare, dialog, practică și confirmare (Noddings, 1998).

Un tip de sprijin israelian în cazul acestei pedagogii inovatoare este perspectiva care neagă “modelul prin acumulare” ca reprezentând unicul mod în care funcționează influența educațională. Premisa “modelului cumulativ” este aceea că poți atinge obiectivele educaționale în special prin furnizarea de multiple oportunități de învățare și de studiu. Furnizarea sistematică de timp de învățare va crește acumularea de către elevi a cunoștințelor și abilităților, chiar dacă ei nu sunt motivați, sau dacă materialul învățat nu prezintă nici un interes pentru ei. Potrivit perspectivei care neagă această concepție, plusul necesar constă în abordarea experiențelor cheie și punctelor de cotitură din viața elevilor în scopul de a demonstra marea putere a influenței interpersonale în procesul de educație. Astfel de experiențe sunt definite prin capacitatea lor de a crea senzații emoționale, intuiții conștiente, și auto-descoperiri, care modelează identitatea persoanei (Yair, 2006).

Soluție practică pentru punerea în aplicare a modificării propuse în această lucrare provine din sfera modelului de Programare Neuro-Lingvistică - NLP.

Modelul NLP oferă un set de ipoteze de bază, care se potrivesc cu etica pe care, așa cum sugerează Noddings, trebuie să se bazeze educația. În plus, modelul oferă un set complet de instrumente practice și tehnici menite a contribui la realizarea obiectivelor de siguranță și de grijă.

Această lucrare își propune să adauge un nou nivel de cunoștințe în ceea ce privește locul emoțiilor în educație, să examineze lumea interioară a elevilor de liceu, și să încerce să caracterizeze diferitele lor reacții la un program al cărui obiectiv este

acela de a le oferi instrumente pentru consolidarea mentală. Deși există programe de intervenție la adolescenți în Israel și în întreaga lume, ele nu au primit încă atenție științifică suficientă, nemaivorbind de programele bazate pe modelul NLP. Acest studiu a testat modul în care modelul NLP poate ajuta educatorii în sprijinirea adolescenților cu probleme școlare, ajutându-i mai bine se pregătească pentru trecerea în lumea adulților.

Prin urmare, scopul acestei lucrări este de a examina efectul unui program de sprijin emoțional bazat pe modelul NLP privind performanța academică a elevilor de liceu.

I.2 Importanța cercetării

Semnificația acestui studiu este că acesta reprezintă un experiment inovator, care încearcă să abordeze subiectul complex al relațiilor dintre starea emoțională a adolescentului și performanțele sale academice, precum și capacitatea adolescentului de a construi o punte de legătură vitală între aceste două componente prin utilizarea modelului NLP.

La baza obiectivului cercetării a stat convingerea că prezența unui adult grijuliu, care se preocupă de lumea interioară a adolescentului, poate avea o influență valoroasă asupra vieții adolescentului, și în special asupra orientării sale către învățare. Mai mult, această valoare se poate atinge printr-un program bazat pe modelul NLP.

Rezultatele cercetării pot arăta că o școală care se dorește a fi relevantă pentru elevii săi ar trebui să fie atentă la nevoile tuturor părților. În același timp, școala ar trebui să își protejeze valorile, prin integrarea unor soluții la conflicte, și nu prin a acționa ca un arbitru. Este posibil ca într-o lume descentralizată, plină de informații, pluralistă prin valorile și mecanismele sale, să fie nevoie de un model care oferă soluții complementare, care să confere putere și posibilitatea de organizare a unor alternative, cum ar fi modelul NLP.

I.3 Obiectivele cercetării

De a examina implicațiile unui program de sprijin emoțional bazat pe NLP asupra performanțelor academice ale elevilor de liceu;

De a promova înțelegerea relației dintre starea emoțională a unui elev și performanțele sale academice;

De a aprofunda înțelegerea efectului participării la programul de sprijin emoțional bazat pe NLP asupra altor aspecte ale vieții elevilor.

I.4 Întrebările cercetării

- În ce fel promovează programul de sprijin emoțional “auto-eficacitatea” elevilor?
- În ce fel promovează programul de sprijin emoțional motivarea elevilor pentru învățarea?
- Care este impactul programului de sprijin emoțional asupra mediei generale a elevilor la disciplinele matematică, științe umaniste și engleza ca limbă străină?
- Care este impactul programului de sprijin emoțional asupra funcționării academice a elevilor?
- Care a fost semnificația participării la program a elevilor în termeni de comunicare interpersonală și intrapersonală?

II. Fundamentele cercetării

Acest studiu are drept scop avansarea cunoașterii efectului pe care îl are starea emoțională a elevilor de liceu asupra performanțelor lor academice. În plus, studiul caută metode practice pentru incorporarea modelului NLP în sistemul de educație în diverse moduri. În mod specific, cercetătorul și-a aplicat experiența profesională privind NLP pentru a proiecta un studiu orientat holistic legat de utilizarea NLP la elevii de liceu ca program de sprijin emoțional și pentru a determina efectul acesteia asupra performanței academice.

Pentru a înțelege modul în care un program de sprijin emoțional poate fi folosit la elevii de liceu, cercetătorul a studiat literatura de specialitate a teoriilor relevante care au fost aplicate pentru crearea unor astfel de programe în sistemele de educație și constatările rezultate.

II.1 Fundamentele cercetării privind performanța academică a elevilor de liceu

Au fost identificate ca fiind utile patru teme principale care reies din literatura de specialitate privind performanța academică:

- teoriile asupra motivației pentru învățare: auto-determinarea (Decy & Ryan, 1985) și orientarea spre realizarea scopurilor (Ames, 1992) teorii care explică posibila motivație a performanței academice a elevilor;
- auto-eficacitatea: teoria social cognitivă și auto-eficacitatea (Bandura, 1997), care explică judecata elevilor asupra propriei capacități de a angaja comportamente;
- evaluarea educațională: conceptul principal utilizat pentru a evalua realizările elevilor este, și în sistemul de învățământ israelian, media școlară (GPA); și
- componenta comportamentală în contextul de învățare: studiile au identificat o legătură între funcționarea școlară a elevilor și performanțele lor academice (Sanchez 2012, Balfanz & Byrnes, 2012); funcționarea școlară a fost studiată în principal cu privire la frecventarea școlii, întârzierea la ore, și implicarea în abateri disciplinare.

II.2 Starea emoțională a adolescenților sau de ce au ei nevoie de sprijin emoțional?

În contextul unui studiu asupra elevilor de liceu, trebuie să fie, de asemenea, aplicate anumite teorii despre pubertate și implicațiile ei:

- al doilea proces de individuație (Blos, 1979);
- dezvoltarea unei identități personale, *formarea independenței* (Erikson, 1968);
- *categoriile de statut identitar*, care includ *moratoriul*, *identitatea realizată*, *identitatea difuză*, *identitatea blocată* (Marcia, 2003);
- dezvoltarea cognitivă, inclusiv *etapa de operații formale* (Inhelder & Piaget, 1958);
- egocentrismul, care cuprinde *publicul imaginar* și *fabula personală* (Elkind, 1967); și
- dezvoltarea morală, cum ar fi etapele pre-convenționale și convenționale (Kohlberg, 1963).

II.3 Conexiunea dintre emoții și performanța academică

Pentru a aprofunda și extinde înțelegerea stării emoționale a adolescenților, a fost luat în considerare efectul posibil al dezvoltării globale și, de asemenea, au fost studiați factorii unici pentru adolescenții din societatea israeliană.

Teoria centrală pe care se sprijină premisa acestui studiu privind legătura dintre emoții și performanțele academice derivă din teoria grijei pedagogice a lui Noddings (1984, 2002). O temă majoră care se desprinde din cercetarea lui Noddings (1998) este că grija crește șansele de a-i implica pe elevi. Noddings a folosit termenii de modelare, practica dialogului, și confirmare pentru a-și sprijini teoria despre grijă în contextul educațional. Noddings a descris, de asemenea, conceptul de confirmare ca o demonstrație a grijei. Confirmarea se produce atunci când profesorul afirmă și încurajează în scopul de a scoate ce e mai bun din elev. Încrederea și continuitatea sunt, de asemenea, necesare pentru a consolida relația.

Teoria lui Noddings subliniază importanța factorilor care mediază între starea emoțională a elevilor și performanțele lor academice. După cum s-a menționat anterior în literatura de specialitate, alți cercetători au descoperit că relațiile afective dintre profesori și elevi, precum și climatul școlar sunt corelate pozitiv cu performanța academică.

De aici, întrebarea: Ce se face în diferite sisteme de învățământ pentru a investi în starea emoțională a elevilor (presupunând că o astfel de investiție va promova o mai bună performanță academică)? Literatura de specialitate descrie o abordare largă, însă nesatisfăcătoare a acestor programe în lume și în Israel. Se pare că există reforme generale, modele, și numeroase programe menite să consolideze învățarea social emoțională (SEL) (Elias, 2006). Cu toate acestea, în ciuda marilor investiții făcute în acestea, ele nu generează rezultatul dorit - un elev care să posede forță emoțională, care să fie capabil să facă față provocărilor legate de învățare din sistemul de educație (Raz, 2009). Se pare că există un decalaj între organismele pedagogice și teoretice de cunoaștere - ambele recunoscând impactul investirii în starea emoțională a elevilor asupra performanțelor lor academice - și practicile pedagogice, care trebuie să fie actualizate. Prin urmare, este de o reală valoare propunerea unei noi direcții pentru a concentra eforturile factorilor de decizie din politici educaționale asupra resurselor privitoare la pedagogia din licee.

II.4 NLP - Particularitățile Programării Neuro-Lingvistice (NLP) și contribuția sa la Educație

NLP reprezintă Programarea Neuro-Lingvistică, un nume care cuprinde trei componente influente implicate în experiența umană. Sistemul neurologic reglementează modul în care corpurile noastre funcționează, limbajul determină modul în care interacționăm și comunicăm cu alți oameni, și programarea noastră determină modul în care ne definim lumea și modelele. PNL descrie dinamica fundamentală dintre minte (neuro) și limbaj (lingvistic) și modul în care interacțiunea lor ne afectează corpul și comportamentul (Dilts, 1983).

În studierea relevanței modelului NLP în educație, s-a pus întrebarea dacă modelul ar putea fi utilizat pentru a îmbunătăți starea emoțională a elevilor de liceu, facilitând astfel performanțele lor academice. S-a primit sprijin în acest sens din trei surse:

1. S-a constatat că modelul NLP se bazează pe premise și valori similare cu cele ale pedagogiei grijii (Noddings, 1992), care este piatra de temelie a acestui studiu.
2. O trecere în revistă a studiilor care au examinat eficiența utilizării modelului NLP în diferite sfere ale educației (Carey, et al., 2010; Millroad, 2004; Tosey, and Mathison, 2010) arată că modelul NLP are capacitatea de a îmbunătăți calitatea predării și performanțele elevilor.
3. O trecere în revistă a studiilor care au examinat eficacitatea utilizării modelului NLP ca terapie mentală (Genser-Medlitsch & Schütz, 1997) arată o îmbunătățire a percepției despre sine, a calității vieții, individul fiind capabil să facă față stresului. (Stipancic et al , 2010).

Astfel, pe baza acestor constatări, a fost proiectat programul de sprijin emoțional bazat pe NLP. Figura 9 ilustrează procesul prin care a evoluat programul pentru acest studiu. Pedagogie grijii și modelul NLP formează fundamentul teoretic al programului, deasupra lor se află instrumentele, conceptele și tehnicile modelului NLP, care au fost selecționate în mod special, deoarece acestea au fost testate și în alte studii care au examinat diverse utilizări ale modelului NLP în educație și în terapia emoțională. Caracteristicile unice ale adolescenței discutate într-un capitol dedicat acestui subiect au servit drept filtru pentru alegerea acestor instrumente speciale dintr-o varietate oferită de model. Astfel, s-a evidențiat programul de sprijin emoțional NLP BESE, care a fost folosit în studiu.

Intervenția a fost realizată prin intermediul unor ședințe individuale cu fiecare dintre elevii din grupul experimental, fiecare cu durata de aproximativ o oră; au fost organizate între zece și douăsprezece ședințe. Durata programului complet a fost de aproximativ o jumătate de an.

Tehnicile NLP utilizate în intervenție au fost alese dintr-o mare varietate, luând în considerare vârsta elevilor. Primele două întâlniri au fost concepute pentru a evalua starea emoțională actuală a elevului, stabilind, de asemenea, un raport și un sentiment de încredere între moderator și elev; în a treia ședință, scopul a fost acela de a consolida resursele interne ale elevului; a patra ședință a avut ca scop consolidarea capacității de empatie și compasiune; de la a cincea ședință încolo, au fost aplicate diferite tehnici NLP. Aceste tehnici s-au concentrat pe crearea și stabilirea schimbării în prezent și în viitor. Structurarea sarcinilor pentru fiecare ședință a permis un grad de flexibilitate pentru adaptarea ședinței la nevoile unice ale elevilor.

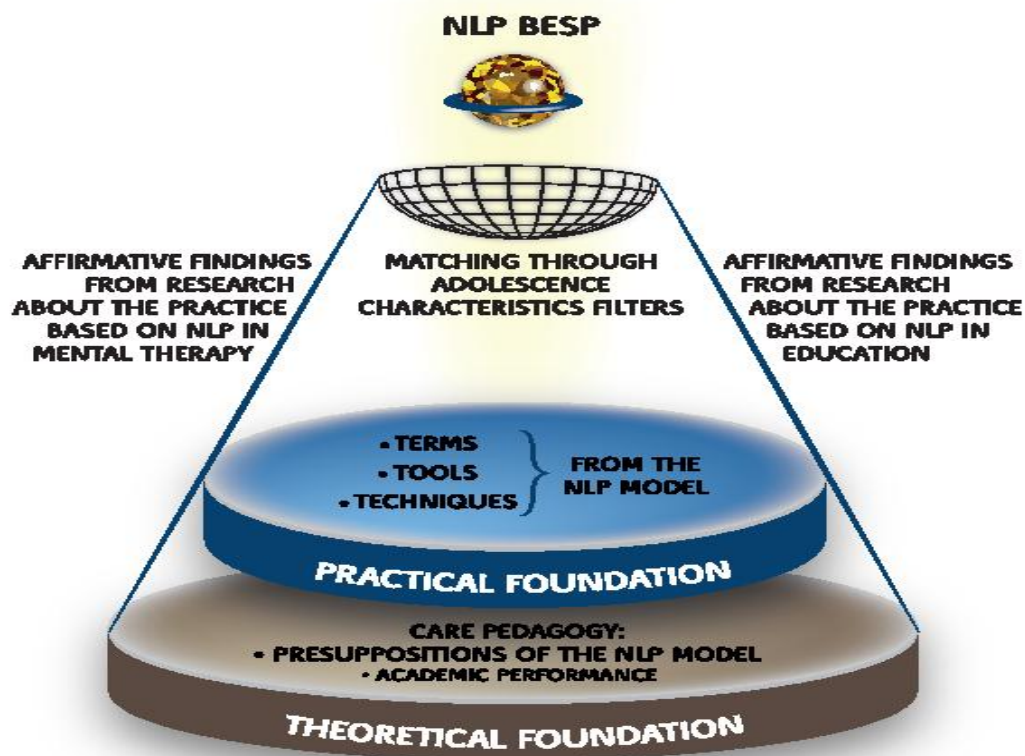

Figura 1. Designul unui program de sprijin emoțional bazat pe NLP.

III. Descrierea cercetării pedagogice practice

III.1 Cadrul conceptual al studiului

În studiul actual a fost folosit un Smartphone ca ilustrare grafică a Cadrului conceptual al studiului. Există o serie de motive în spatele alegerii unui Smartphone. În primul rând, acesta este unul dintre cele mai populare accesorii în rândul populației investigate - adolescenți. Smartphone-ul cuprinde mai multe funcții de comunicare, cum ar fi telefonica, internetul, notele, etc. Ca atare, acesta reprezintă concepția pedagogică holistică a acestui studiu. Unul dintre principiile fundamentale ale NLP este acela că simbolurile sunt limbajul sub-conștientului. Deoarece schimbarea nu

poate să apară fără sub-conștient, este imperativ să se vorbească utilizând limbajul său. În plus, utilizarea unui simbol, în special unul atât de modern ca un Smartphone, servește pentru a ajuta la interpretarea acestei cercetări, la dezvoltarea de noi direcții prin care va fi posibil ca elevii de liceu să fie îndreptați în direcția unui angajament față de performanțele academice proprii.

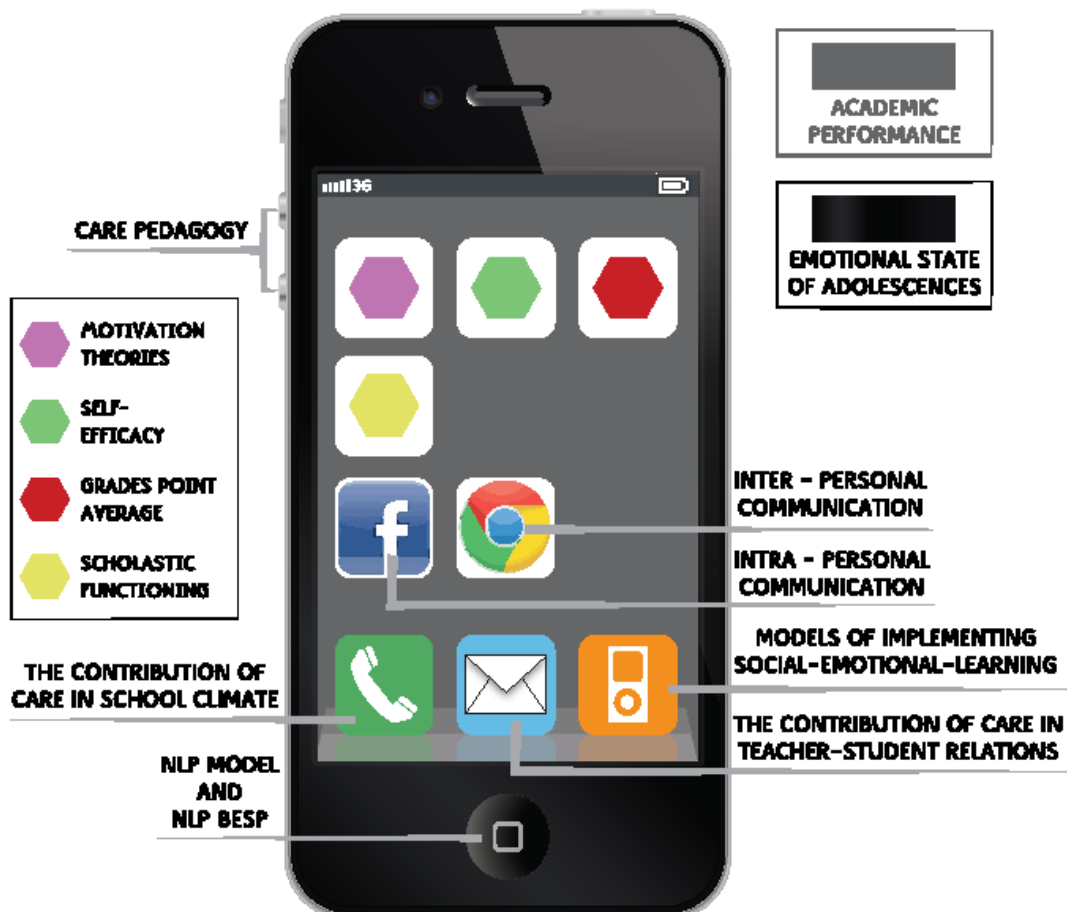

Figura 2. Cadrul conceptual al studiului.

Pedagogia grijii, ca bază teoretică a acestei lucrări, este ilustrată în Figura 2 ca buton de Alimentare. Modelele NLP și NLP BESP, care au fost considerate adecvate pentru îmbunătățirea stării emoționale a elevilor, sunt paralele cu butonul de Operare, care este utilizat pentru toate funcțiile telefonului. Cadrul telefonului mobil reprezintă teoriile despre adolescență și caracteristicile adolescenței, care constituie cadrul în care funcționează elevii de liceu.

Pictograma telefonului reprezintă contribuția pe care grija o are în climatul școlar. Această pictogramă servește pentru a deschide canalele de comunicare în general. Ea include, de asemenea, toate apelurile efectuate și primite. În același mod, climatul școlar este baza pentru toată implicarea elevilor în școală, atât față de alte persoane cât și față de materialul de învățat. Concepția elevilor despre climatul lor școlar cuprinde totalitatea experiențelor lor de comunicare cu personalul educativ.

Pictograma Contacte reprezintă contribuția griji în cadrul relațiilor profesor-elev. Acest icon controlează modurile de comunicare cu oamenii ale căror detalii le alege proprietarul telefonului pentru a le salva în aparatul său personal. Lista permite, de asemenea, elevilor să aleagă tipul de conexiune pe care ar dori să o inițieze - un apel telefonic, un mesaj SMS, sau altele. În același mod, relațiile profesor-elev bazate pe grijă pot duce la îmbunătățiri semnificative în performanța academică a elevului.

Pictograma Mesaje prezintă corespondența dintre NLP BESP și alte programe existente în sistemul de învățământ, care au legătură cu învățarea social-emoțională.

Fundalul ecranului reprezintă performanța academică a elevului. Apăsarea tuturor butoanelor de mai sus determină ce va fi afișat pe ecran. De asemenea, performanța academică elevului este un produs al tuturor componentelor mai sus menționate.

Pe ecranul în sine sunt patru icoane reprezentând cele patru variabile care constituie performanța academică în acest studiu - motivarea, capacitatea intrinsecă, media generală, și funcționarea academică. De asemenea, apar pe ecran două aplicații: Facebook, care reprezintă comunicarea interpersonală, și aplicația Google Chrome, care este un tip de sistem de operare intern reprezentând comunicarea intrapersonală. Se așteaptă, de asemenea, ca aceste două tipuri de comunicare să se modifice în urma participării la NLP BESP.

III.2 Coordonatele cercetării

III.2.1 Variabilele cercetării

Variabila independentă a cercetării. **Variabila independentă este definită ca dimensiunea sprijinului emoțional la care este expus elevul prin participarea la programul de intervenție.**

Variabile dependente. **Performanța academică manifestată ca**

- media generală a elevului la materiile importante: matematică, științe umaniste, și engleza ca limbă străină;
- funcționarea academică a elevilor: prezența, întârzierile și abaterile disciplinare;
- nivelul motivației pentru învățare în rândul elevilor;
- auto-eficacitatea elevilor;
- comunicarea interpersonală a elevilor; și comunicarea intrapersonală a elevilor

III.2.2 Ipotezele cercetării. Pe baza teoriilor care susțin acest studiu, este de așteptat ca grupul de studiu format din elevii care participă la programul de sprijin emoțional să își îmbunătățească performanța academică. Este de așteptat ca schimbările să fie diferite în rândul participanților, întrucât schimbările interacționează cu diferitele obiective personale pe care fiecare participant și le va stabili. Ipotezele următoare vor fi examinate empiric în studiul propus:

1. Programul NLP BESP va crește sentimentul de eficacitate de sine a participanților, elevi de liceu.
2. Programul NLP BESP va crește motivația participanților de a învăța.
3. Programul NLP BESP va îmbunătăți media generală a elevilor la disciplinele de bază (matematică, științe umaniste, și engleza ca limbă străină).
4. Programul NLP BESP va îmbunătăți funcționarea academică a participanților.
5. Participarea la programul NLP BESP va îmbunătăți variabilele legate de comunicarea generală intrapersonală și interpersonală a elevilor.

III. 2.3 Premisele teoretice ale cercetării – abordarea prin metode mixte

Un design al cercetării prin metode mixte a fost utilizat în acest studiu. Creswell și Plano Clark (2007) au oferit definiția unei cercetări prin “metode mixte”, care a servit ca ghid pentru acest studiu:

“Cercetarea prin metode mixte este un design de cercetare cu premise filozofice, precum și cu metode de anchetă. Ca metodologie, aceasta implică ipotezele filosofice care ghidează direcția de culegere și analiză a datelor și mixajul de abordări calitative și cantitative în mai multe etape ale procesului de cercetare. Ca metodă, se concentrează pe culegerea, analizarea, și mixarea datelor cantitative și calitative într-un singur studiu sau într-o serie de studii. Premisa sa centrală este aceea că utilizarea unei combinații de metode cantitative și calitative oferă o mai bună înțelegere a problemelor cercetate decât oricare abordare singulară” (p. 5).

Metodologia calitativă și cea cantitativă au fost utilizate în combinație pentru a obține calitatea de ansamblu a cercetării. Termenul de “metode mixte” se referă la toate procedurile responsabile pentru culegerea și analizarea datelor cantitative și calitative, în contextul unui singur studiu (Tashakkori & Teddlie, 2003). Paradigma metodelor mixte în domeniul educației este încă în primele faze de dezvoltare. Există dezbateri cu privire la care ar trebui să fie natura metodologiei, designului cercetării și a altor aspecte filosofice legate de metodele implicate (Bocos, 2007).

III.2.4 Designul și etapele cercetării

Scopul acestui studiu prin metode mixte a fost acela de a culege, analiza și mixa datele cantitative și calitative obținute pe parcursul explorării punerii în aplicare a unui program de sprijin emoțional (pe baza NLP) la elevii de liceu.

Designul cercetării a constat în componente cvasi-experimentale și multiple studii de caz (Yin, 2003).

Etapele designului cercetării:

Etapa 1: colectarea datelor cantitative - examinarea performanței academice a elevilor înainte de programul de intervenție. Examinarea elevilor s-a făcut cu ajutorul unui chestionar închis pentru elevi și al unui chestionar închis pentru profesori. Media generală și datele despre funcționarea academică a elevilor au fost preluate din baza de date a școlii.

Etapa 2: Programul de intervenție a constat din 10-12 ședințe individuale pentru fiecare elev. Întâlnirile au avut loc o dată pe săptămână, în funcție de planul de terapie NLP. Durata NLP BESE a fost de patru până la șase luni.

Etapa 3: Culegerea datelor cantitative și calitative - examinarea performanțelor academice ale elevilor după intervenție. Examinarea elevilor a fost realizată cu ajutorul unui chestionar închis pentru elevi și a unui chestionar închis pentru profesori. Media generală și datele despre funcționarea academică a elevilor au fost preluate din baza de date a școlii.

Culegerea datelor calitative s-a făcut prin interviuri în profunzime cu elevii, și chestionarele deschise au fost completate de către moderatori (terapeuți).

Imaginea următoare reprezintă vizual designul cercetării:

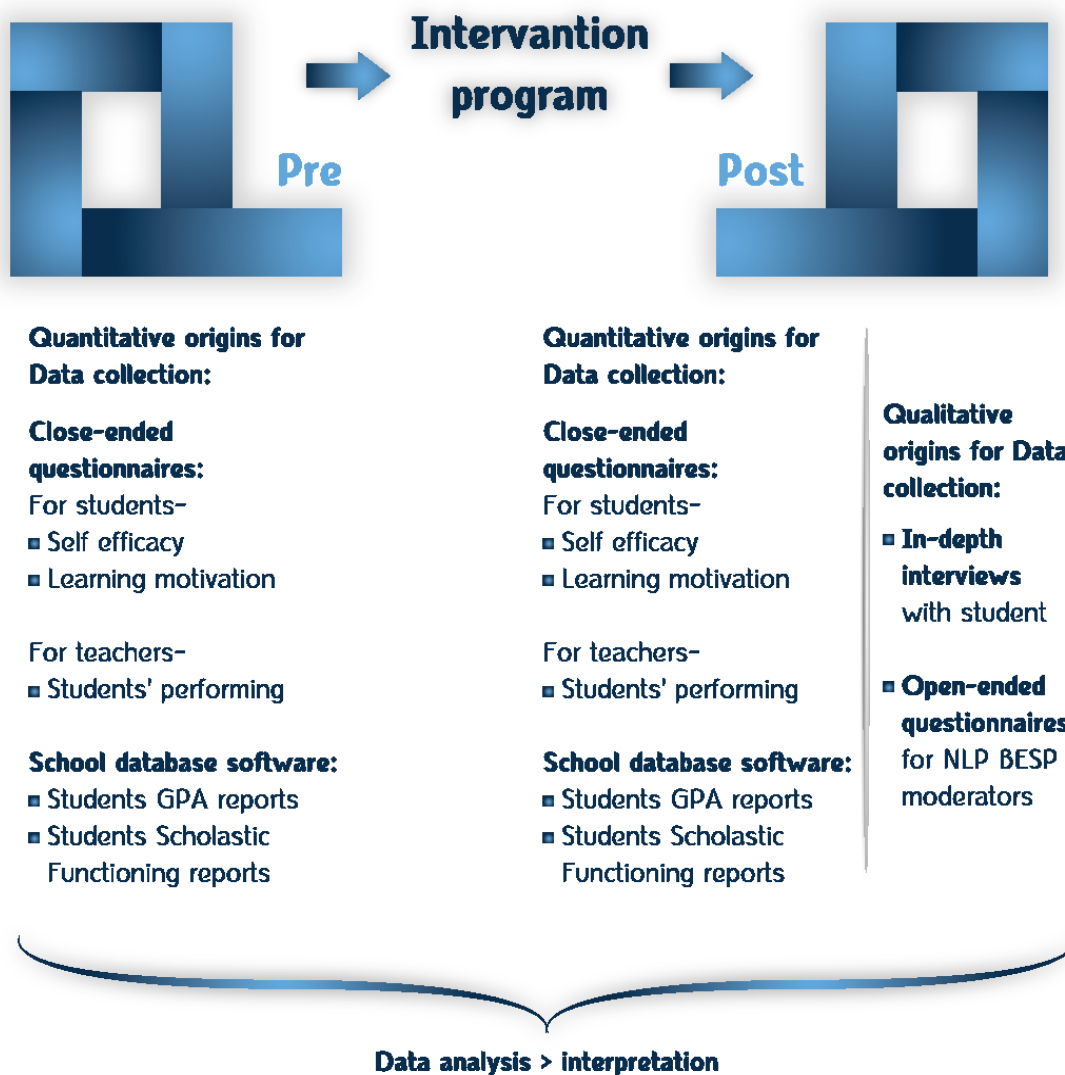

Figura 3. Designul cercetării pentru utilizarea metodelor și instrumentelor.

III.2.5 Instrumentele cercetării

Instrumentele cantitative de cercetare au inclus:

1. Diverse chestionare de tip închis.
2. Rapoartele de date furnizate de software-ul bazei de date din școală.

Instrumentele calitative de cercetare au inclus:

1. Interviuri în profunzime.
2. Chestionare deschise

Tabelul 1: Sursele pentru colectarea datelor la fiecare din întrebările cercetării

Variabila cercetării/ Nr. Întrebării de cercetare (Î.C)	Sursa datelor		Eșantion de studiu
	Cantitative (Înainte și după NLP BESP)	Calitative (Doar după NLP BESP)	
AUTO-EFICACITATEA Î.C. Nr. 1	Chestionar general despre auto- eficacitate (15 elevi)	Interviuri (15 elevi) Chestionare deschise (6 moderatori)	Grupul de cercetare
MOTIVAȚIA DE ÎNVĂȚARE Î.C. Nr. 2	Chestionar despre motivația de a învăța (15 elevi) Chestionar despre performanța elevilor (8 Profesori)	Interviuri (15 elevi) Chestionare deschise (6 moderatori)	Grupul de cercetare
MEDIA GENERALĂ Î.C. No. 3	Rapoartele din softul bazei de date a școlii - 'MASHOV'	Interviuri (15 elevi) Chestionare deschise (6 moderatori)	Grupurile de cercetare și de control

FUNȚIONAREA ACADEMICĂ Î.C. Nr. 4	Rapoartele din softul bazei de date a școlii - 'MASHOV'	Interviuri (15 elevi)	Grupurile de cercetare și de control
		Chestionare deschise (6 moderatori)	
COMUNICAREA INTERPERSONALĂ & INTRAPERSONALĂ Î.C. Nr. 5	Chestionar despre performanța elevilor Pentru profesori	Interviuri (15 elevi)	Grupul de cercetare

III.2.6 Eșantionul cercetării

Eșantionul de cercetare a inclus un grup experimental: 15 elevi de liceu, și un grup de control: 15 de elevi de liceu corespunzători în privința grupei, genului și nivelului de clasă. Au fost înrolați opt profesori ai grupului experimental și șase moderatori de intervenție NLP BESP.

IV. Rezultatele cercetării

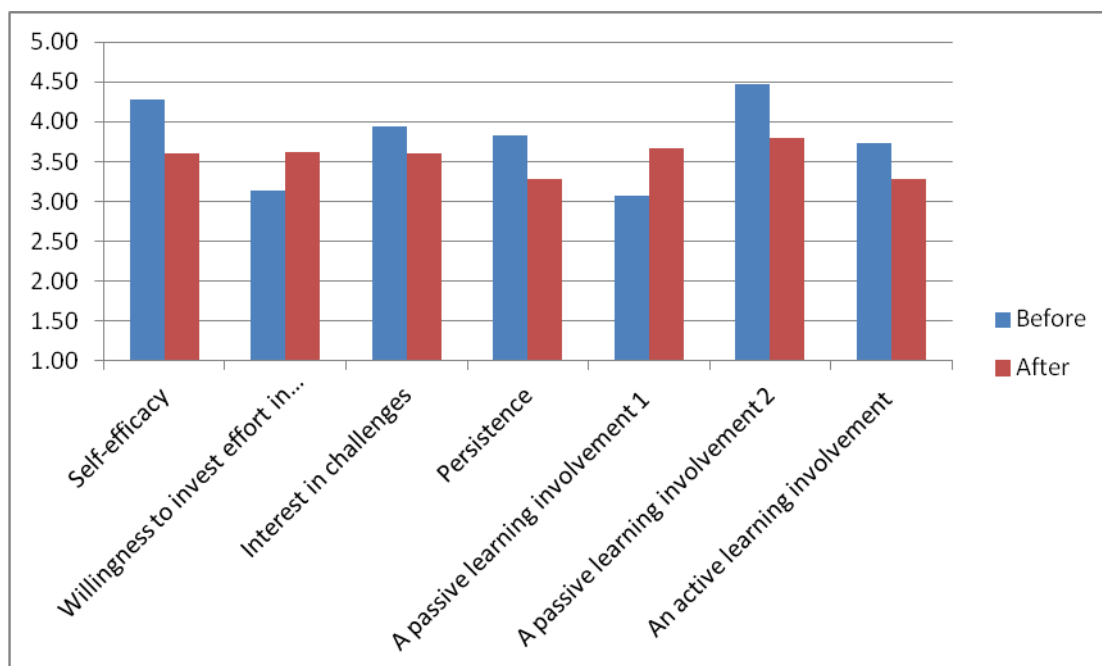
Scopul principal al secțiunii cantitative a acestui studiu a fost acela de a examina performanța academică a elevilor care participă la NLP BESP. Principalele avantaje ale metodei de cercetare cantitativă pentru studiul curent este colectarea de numeroase date, variate, folosind diverse instrumente de cercetare. Astfel, este posibil să se obțină o imagine de ansamblu, reprezentativă pentru fenomenul examinat și componentele sale principale.

IV.1 Rezultatele referitoare la partea cantitativă

IV.1.1 Rezumatul general al rezultatelor cantitative

Graficul prezintă concluziile care indică diferențe în ceea ce privește auto-eficacitatea și tiparele motivaționale identificate în chestionarele închise ale elevilor participanți, înainte și după participarea la programul de sprijin. Scala de răspuns a

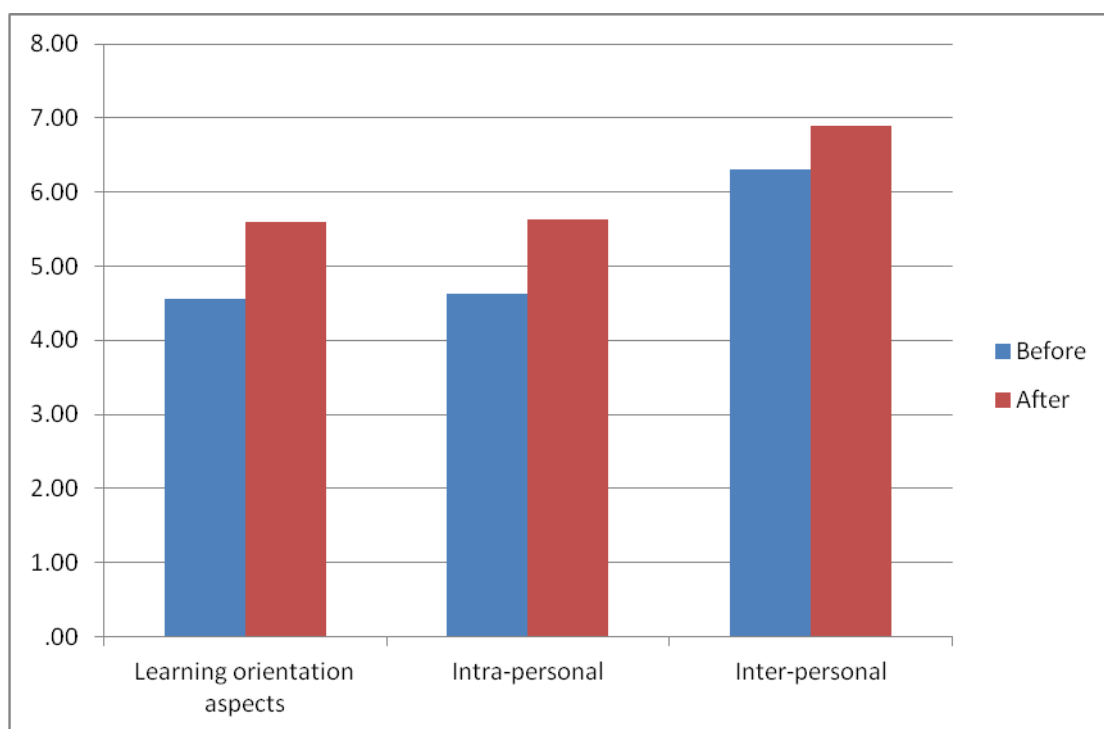
acestui chestionar a inclus cinci gradații: 5 reprezintă un răspuns ce indică un înalt sentiment de auto-eficacitate și un nivel ridicat de motivare, în timp ce 1 indică o lipsă a sentimentului de auto-eficacitate și a motivației. Următorii itemi s-au inversat: itemii din 1, 8 și itemul din 15.

Figura 4: Auto-eficacitatea și schemele motivaționale înainte și după participarea la program.

Se poate observa că nivelurile de auto-eficacitate și tiparele motivaționale în privința învățării, așa cum au fost exprimate de către elevi, au fost în general mai mari înainte de participarea la program. De asemenea, este evident că nu a fost detectată nici o îmbunătățire în auto-eficacitate și tiparele motivaționale în unele zone ca urmare a participării la program. Domeniile în care s-a înregistrat o îmbunătățire în urma participării la program au fost cele care au fost mai mici la început ($M \leq 3,5$): dorința de a investi efort și implicarea pasivă 1.

Următoarea figură prezintă orientarea față de învățare, tiparele de comunicare intrapersonal și interpersonal, înainte și după participarea la program.

Figura 5. Rezultatele care decurg din chestionarele privind prestația elevilor înainte și după program.

Este clar că, în conformitate cu chestionarul profesorilor despre performanța elevilor, s-a produs o îmbunătățire a condițiilor grație participării la program în cazul fiecăruia dintre cei trei parametri; conform profesorilor, efectul cel mai pregnant pe care l-a avut participarea la program asupra elevilor a fost exprimat în nivelul orientării lor către învățare ($M = 4,56$ înainte de participarea la program, $M = 5,59$, după participare).

Figura de mai jos prezintă media generală la fiecare dintre disciplinele: umaniste, matematică și engleza ca limbă străină pentru toți elevii participanți la studiu (grupul de studiu și grupul de control), înainte și după program. Datele au fost colectate cu ajutorul MASHOV - softul bazei de date a școlii.

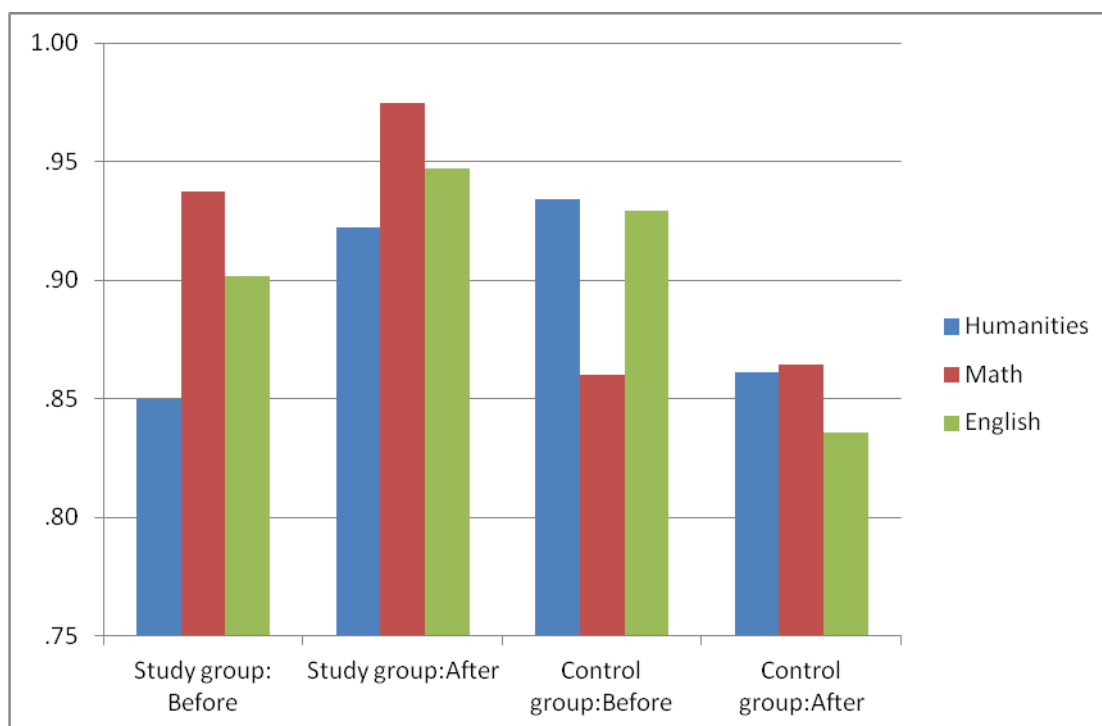

Figura 6. Media notelor înainte și după program în grupul de studiu și în grupul de control.

Figura 6 indică o creștere a mediei generale a grupului de studiu pentru fiecare dintre subiectele examinate - umaniste, matematica și engleza ca limbă străină. Cea mai importantă ameliorare s-a observat la disciplina Științe Umane ($M = 0,85$ înainte de participarea la program și $M = 0,92$ după). În ceea ce privește grupul de control, graficul arată o modificare în sens invers, exprimată ca o descreștere semnificativă a mediei la disciplinele Științe Umane și engleza ca limbă străină, nici o modificare nefiind detectată la disciplina matematică în grupul de control.

Figura următoare prezintă scorul mediu la comportament, exprimat prin întârzieri, absențe și problemele disciplinare ale tuturor elevilor participanți la studiu (grupul de studiu și grupul de control) înainte și după program. Datele au fost colectate cu ajutorul MASHOV - softul bazei de date a școlii. Informațiile sunt prezentate cu mediile componentelor respective în raport cu numărul de lecții în care au fost colectate datele.

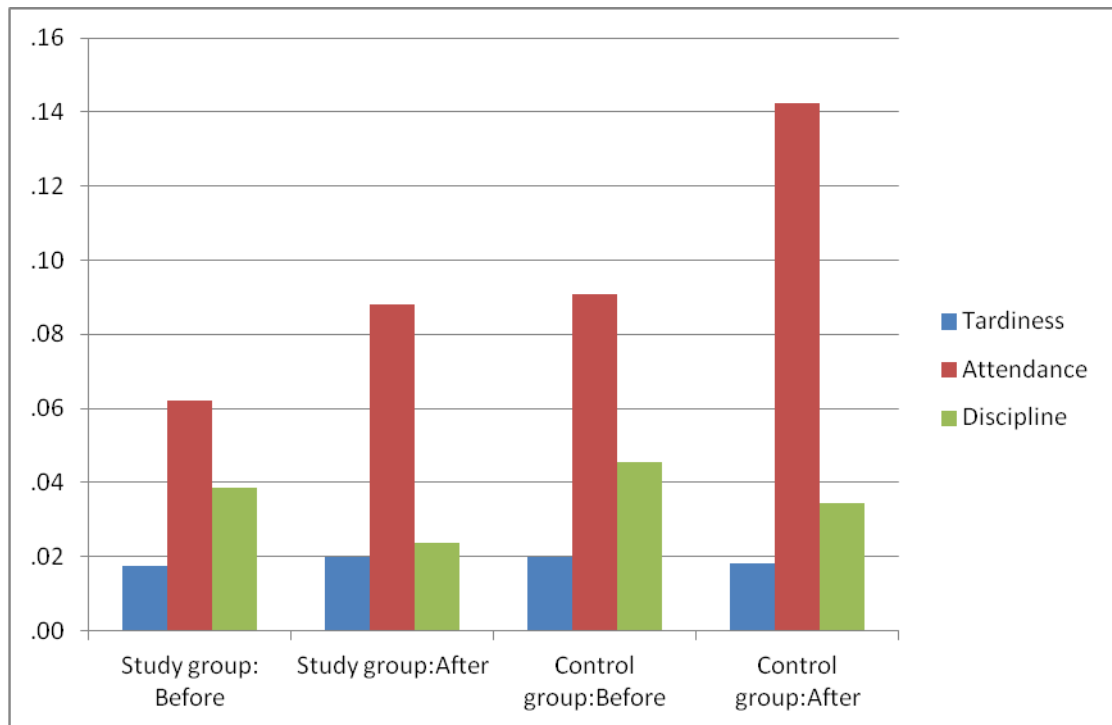

Figura 7. Scala funcționării academice înainte și după participarea la program, în grupul de studiu și în grupul de control.

Figura 7 nu prezintă nici o schimbare semnificativă care să fi apărut în privința mediilor înainte și după participarea la program, atât în cadrul grupului de studiu, cât și al grupului de control. Este evident că a avut loc o anumită schimbare în privința absențelor în grupul de studiu în urma participării la program, exprimată ca o tendință în creștere. În grupul de control, creșterea absențelor este semnificativă (de la $M = 0,09$ la $M = 0,14$). În ceea ce privește problema disciplinară, a avut loc o scădere a nivelului mediu de înainte de program comparativ cu momentul de după program, atât în cadrul grupului de studiu cât și a grupului de control.

IV.2 Rezultatele referitoare la partea calitativă

Pentru partea calitativă a acestei cercetări, au fost utilizate interviurile în profunzime, administrate celor 15 elevi care au participat la NLP BESP, și chestionarele deschise aplicate moderatorilor NLP BESP. Alegerea a fost ghidată de ipoteza că “datele calitative se compun din descrieri detaliate de situații, evenimente, oameni, interacțiuni și comportamente observate; din declarațiile directe ale

subiecților cu privire la experiențele, perspectivele, convingerile și gândurile lor” (Shkedi, 2003, 57).

IV.2.1 Rezultatele interviurilor cu elevii

Tabelul 2: Rezumatul analizei calitative a interviurilor cu elevii.

Înainte de NLP BESP	După NLP BESP
<u>Tema numărul 1: Modificări ale performanței academice - de la “eu acuz” la “eu sunt responsabil”</u>	
Acordarea unei joase priorități studiului (46,6%=7)	Aprecierea școlii și implicațiile sale în priveința viitorului (86.6%=13)
Acuzații aduse sistemului de educație (86,6%=13)	Îmbunătățirea în organizarea și managementul timpului (60% = 9)
Performanța academică scăzută (93,3%=14)	Îmbunătățirea abilităților cognitive și performanței academice (73,3%=11)
Reapriinderea dorinței de schimbare (%100=15)	Îmbunătățirea motivației de a învăța și a mediei generală (66,6%=10)
<u>Tema numărul 2: Modificarea în comunicarea intrapersonală: de la “Eu sunt haotic” la “eu am puterea”</u>	
Lumea emoțională interioară - ca origine a izolării și solitudinii (53,3%=8) - ca factor declanșator al unor reacții volatile (46,6%=7)	Explorarea lumii interioare personale, dezvoltarea flexibilității și capacității de a ține în frâu și de a gestiona emoțiile (93,3%=14)
Sentimentul auto-eficacității: - îndoieli privind auto-eficacitatea (60%=9) - înalta competență (40%=6)	Activarea auto-eficacității și stimei de sine (80% = 12)

Tema numărul 3: Modificarea în comunicarea interpersonală: De la a auto-control în prima poziție (egocentric) la deschidere în a doua (celălalt) și a treia poziție (observator)

<p>Comunicarea în cadrul grupului de colegi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bune relații cu colegii (66,6% = 10) - dificultăți de comunicare interpersonală cu colegii (33,3% = 5) 	<p>Îmbunătățirea relațiilor din cadrul grupului de colegi (80% = 12)</p>
<p>Comunicarea cu părinții:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dificultățile din cauza problemelor de la școală (53,3% = 8) - din cauza unor aspecte ce nu au legătură cu școala (40% = 6) 	<p>Îmbunătățirea în relațiile cu părinții (53,3% = 8)</p>
<p>Dificultăți în relațiile cu profesorii și figurilor de autoritate (73,3% = 11)</p>	<p>Îmbunătățirea relațiilor cu profesorii (60% = 9)</p>

Tema numărul 4: Referința la esența programului și evaluarea impactului potențial al acestuia (după NLP BESP)

<p>Recomandarea de a participa la program</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fără echivoc, pozitiv (80%=12) - Rezerve în ceea ce privește recomandarea de participare (20%=3)
<p>Oferirea unei explicații de către participanți despre modul în care are loc schimbarea</p>	<p>Incapacitatea de a explica modul în care a avut loc schimbarea (86,6% = 13)</p>
<p>Privire de ansamblu asupra experienței</p>	<ul style="list-style-type: none"> - O experiență pozitivă și propice dezvoltării (93,3% = 14) - Efectul asupra altor domenii ale vieții lor și mărturii privind utilizarea în continuare a instrumentelor dobândite

	(73% = 11) - Nici o schimbare semnificativă nu a avut loc (6,6% = 1)
--	---

IV.2.2 Analiza chestionarelor deschise ale moderatorilor

Tabelul. 3: Rezumatul analizei calitative a chestionarelor deschise ale moderatorilor

Categoria	Nr. de comentarii	Exemple de comentarii
Prima temă: Modificări pe axa performanței academice		
Prima categorie - Îmbunătățirea motivației de a învăța a elevilor	86,6%= 13	<i>“ Investește, își stabilește el însuși obiectivele și le realizează; a devenit activ în privința sarcinilor educaționale ”</i>
A doua categorie - Îmbunătățirea obiceiurilor de studiu	60%= 9	<i>“îmbunătățirea concentrării, mai mult timp pentru a studia, timp dedicat școlii”</i>
A treia categorie - Îmbunătățirea aspectelor emotionale care se referă la școală	73,3%= 11	<i>“Scăderea anxietății înaintea examinării; mai eliberat și liber să învețe; trezirea dorinței de a studia”</i>
A patra categorie - Îmbunătățirea realizărilor academice	40%= 6	<i>“A terminat anul cu un 4, comparativ cu patru de 4 la mijlocul anului; ca medie, deasupra a 80 %”</i>
A doua temă: Modificări pe axa comunicării intrapersonale		
Prima categorie - impactul programului asupra creșterii conștientizării interne	73,3% =11	<i>“intuiții despre el însuși; a mărturisit că are capacități intrinsece”</i>
A doua categorie - Îmbunătățirea capacității de a gestiona și de a ține în frâu emoțiile	80%=12	<i>“are mai puține temeri; este mult mai optimist acum, se simte mai puțin cinic și critic”</i>

A treia categorie: Îmbunătățirea stimei de sine/auto-eficacității	46,6% = 7	<i>“Ea simte că este competentă, crede în ea; îmbunătățirea imaginii fizice despre sine”</i>
A patra categorie - punerea sub semnul întrebării a capacității programului de a influența comunicarea intrapersonală a elevilor	13,3%= 2	<i>“Nu am observat modificări semnificative în tiparele de comunicare internă”</i>
A treia temă: Modificări pe axa comunicării interpersonale		
Prima categorie - Impactul programului asupra extinderii capacității de siguranță a elevilor	86,6% = 13	<i>“ Se poate pune în situația altcuiva și-l înțelege; are încredere în mediul ei, a început să iasă cu prietenii”</i>
A doua categorie - Efectul programului asupra echilibrului dintre viața socială și școală	53,3% = 8	<i>“A învățat să găsească un echilibru între social și școlar; a constatat că se poate acorda timp și pentru prieteni și pentru școală”</i>
A patra temă: Axa aprecierii NLP BESP		
Prima categorie - progresul schimbării, precum și dezvoltarea raporturilor dintre moderator și elev	80%= 12	<i>“A început să se deschidă; la început a existat o rezistență; la sfârșitul procesului este 100% încrezător și dedicat”</i>
A doua categorie - Programul ca o sursă de sprijin și încurajare pentru elevi	86,6%= 13	<i>“ A găsit o ureche atentă, și adulți cu care să se consulte; discuții publice; cineva care să mă audă”</i>
A treia categorie - Note cu privire la anumite elemente ale programului care necesită o ajustare specială	33,3%= 5	<i>“ Ajustarea numărului de întrebări abordate; reglarea ritmului, limbajul adolescenței”</i>

V. Concluzii și recomandări

Acest capitol va discuta concluziile rezultate din constatările cercetării. Acesta va prezenta diferite concluzii în următoarea ordine: concluzii concrete - referindu-se la cele patru axe evidențiate în capitolele despre constatări și discuții; concluzii practice; concluziile teoretice; sugestii pentru continuarea cercetării; și rezumatul.

V. 1 Concluzii factuale

Analiza rezultatelor cercetării și discuțiilor a evidențiat patru teme care au fost denumite axe în acest studiu. Axele descriu influența participării la NLP BESP asupra elevilor de liceu. Concluziile factuale vor fi prezentate, de asemenea, în conformitate cu aceste axe.

V. 1.1 Concluzii factuale privind axa performanței academice

Rezultatele cercetării oferă suport ideii că școala, în cadrul său actual, face ca unii dintre elevi să devină pasivi și chiar sperați în confruntarea cu sarcinile educaționale impuse lor. Elevii formulează acuzații grave împotriva școlii și profesorilor. Ei văd școala ca un loc ostil și cadrele didactice ca fiind extrem de distante mental față de ei.

În plus, a existat o agravare a notelor membrilor din grupul de control, spre deosebire de îmbunătățirea notelor grupului de cercetare. Constatările analizei comparative a notelor elevilor la subiectele învățate sunt că grupul de cercetare s-a comportat mai bine decât grupul de control la toate variabilele. Cu alte cuvinte, realizările din grupul de cercetare au fost semnificativ mai mari decât cele din grupul de control, după participarea la program. Următoarea concluzie este că neparticiparea la program ar putea provoca deteriorarea performanței academice a unor elevi.

Participarea la NLP BESP îmbunătățește performanța academică a elevilor de liceu. Schimbarea este exprimată printr-o îmbunătățire a factorilor de orientare a învățării, a mediei generale, a implicării în materialul de studiu, creșterea funcțiilor cognitive ale învățării, scăderea implicării în probleme disciplinare, timpul alocat pentru studiu, și altele.

Înainte NLP BESP

După NLP BESP

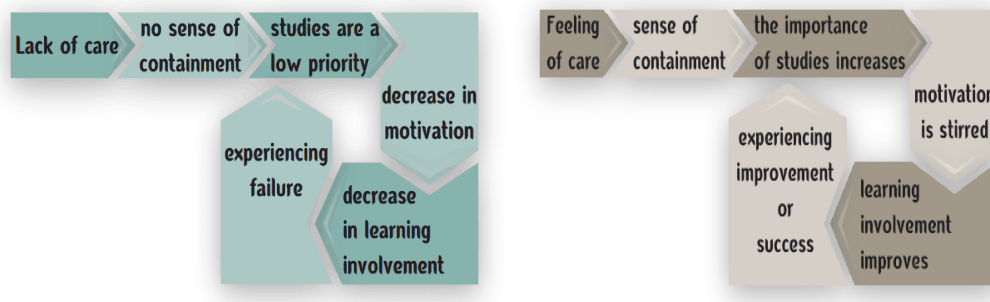

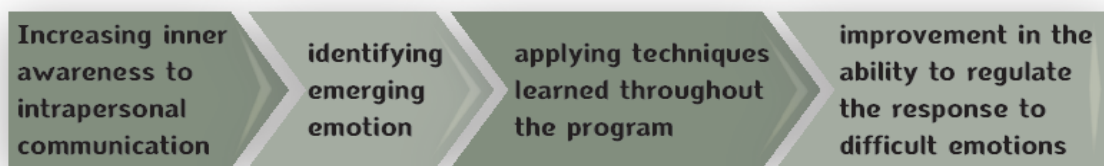
Figura 8. Dinamica motivației pentru învățatură a elevilor, înainte și după participarea la NLP BSP.

V. 1.2 Concluzii factuale privind axa comunicării intra-personale

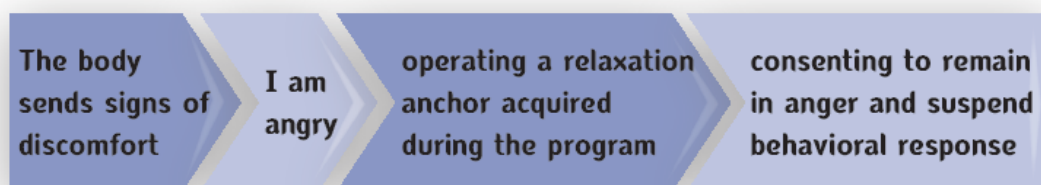
Acest studiu a identificat puncte de sprijin pentru ideea că adolescența se caracterizează printr-o lume interioară haotică. Studiul a constatat că unii dintre adolescenți fac față dificultăților care decurg din aceasta prin două modalități principale: distanțare și izolare sau agitație și răzvrătire.

Participarea la NLP BSP îmbunătățește capacitatea adolescentului de a face față provocărilor de la această vârstă. Concluzia este că procesul prin care trece adolescentul pe calea acestei îmbunătățiri include, în primul rând, creșterea gradului de conștientizare a stărilor emoționale interne, iar apoi posibilitatea de a reglementa mai bine și de a gestiona emoțiile.

În plus față de îmbunătățirea capacității de a regla emoțiile, schimbarea în domeniul comunicării intrapersonale aduse de participarea la programul NLP BSP creează un acces mai bun la sentimente, cum ar fi calmul și optimismul, și produce în special o îmbunătățire a imaginii de sine și o auto-evaluare. În scopul de a înțelege schimbarea în privința comunicării intrapersonale pe care au suferit-o elevii, se pot utiliza următoarele figuri:

Linia exemplară:

Figura 9. Dinamica la nivelul comunicării interpersonale a participanților la program.

V. 1.3 Concluzii factuale privind axa comunicării inter-personale

Constatările de dinainte de participarea la program pot conduce la concluzia că adolescenții se simt cel mai confortabil în cadrul unui grup de egali ai lor; următorii pe scară sunt părinții, iar profesorii s-au dovedit a fi cei mai distanți mental. Examinarea punctului de vedere al elevilor în ceea ce privește factorii care îi pot face pe profesorii lor să fie mai buni, factorii afectivi sunt cu mult mai apreciați decât factorii profesionali sau alți factori.

Constatările în urma participării la NLP BEBP susțin punctul de vedere conform căruia orientarea corectă îi poate conduce pe adolescenți printr-un proces în care să renunțe la egocentrismul care îi caracterizează pe adolescenți, și să dobândească capacitatea de se a deschide față de ideea de grijă, preocupare și considerație, ca parte a procesului lor de devenire ca adulți care comunică cu ușurință. Ca parte a acestei transformări, inventarul lor de reacții în comunicarea interpersonală crește - de la reacții limitate și automate la reacții bine-gândite și planificate.

Principala concluzie pe această axă privește modul în care are loc schimbarea. În timpul participării la program, prin utilizarea instrumentelor dobândite, capacitatea elevului de a empatiza cu oameni de altă natură se extinde. Extinderea acestei empatii

include abilitatea de a se pune în locul celuilalt pentru a-i înțelege comportamentul, precum și capacitatea de a se pune în locul unui observator, ceea ce îi permite extinderea perspectivei vizuale în situații de comunicare interpersonală.

Cele trei axe menționate mai sus - învățare, comunicare intrapersonală și comunicare interpersonală - întăresc opinia conform căreia modul de a maximiza realizarea potențialului la elevii de liceu este acela de a vizualiza aceste axe ca un întreg care reprezintă diferitele componente ale elevului. Sprijinul pentru această concluzie poate fi găsit în strânsa legătură și influența reciprocă dintre aceste axe. Prin urmare, s-a constatat că la adolescenți, dimensiunile comunicării intrapersonale și comunicării interpersonale sunt elemente care au influență asupra performanțelor lor academice.

În principiu, influența constă în cele trei axe permanente. Cu toate acestea, componentele fiecărei axe pot fi mai variate și numeroase decât cele identificate.

V. 1.4 Concluzii factuale privind aprecierea NLP BESP

La nivel factual, probele prezentate în acest studiu întăresc opinia că NLP BESP poate contribui în mod semnificativ la promovarea obiectivelor sistemului de învățământ liceal israelian și global.

În primul rând, grație instrumentelor și tehnicilor care au fost folosite în programul său, modelul NLP este potrivit pentru a servi drept program pentru adolescenți. Cu toate acestea, rezultatele cercetării subliniază importanța menținerii flexibilității în adaptarea programului la acest grup de vârstă. Cererea de adaptare a fost exprimată în termeni de ritm, număr de întrebări, și ședințe care implică imagini ghidate.

Participarea la program a fost primită de către adolescenți ca o experiență pozitivă, care le-a permis să se simtă puternici și să avanseze. În plus, schimbarea pe care o descriu pare să fie extinsă și substanțială; unii dintre ei o descriu ca pe o experiență care le-a schimbat viața. Concluzia este că participarea la NLP BESP, un tratament pe termen scurt (10-12 ședințe), are potențialul de a conduce la un rezultat foarte important pentru elevii de liceu.

O altă concluzie susținută de fiecare dintre axele pe care au fost examinate rezultatele participării la program se referă la influența programului asupra altor

cercuri din viață (reacție în lanț). Aparent, schimbarea care urmează programului este asemeni unei pietricele aruncate într-un bazin cu apă, care creează cercuri ce se extind în jurul acesteia. Când una dintre variabile se modifică, ea are puterea de a afecta alte variabile. Un exemplu în acest sens poate fi cazul unei participante al cărui scop a fost acela de a pierde din greutate. Pe măsură ce ea și-a atins acest obiectiv, a demonstrat, de asemenea, o mai bună performanță academică, și mai bune abilități de comunicare interpersonală.

Mai mult, studiul arată că adolescenții care participă la program devin emisarii principiilor predate în cadrul programului. Rezultatele au arătat că destul de mulți elevi au transferat instrumentele dobândite în program prietenilor lor. Concluzia este că procesul de răspândire a modelului poate influența alte cercuri de parteneri, și, ca rezultat, poate duce la crearea unui climat școlar îmbunătățit.

În procesul de selectare a elevilor care vor participa la program, este mai bine să se implice cât mai mulți membri ai personalului, precum și elevii înșiși. Implicarea elevilor este esențială pentru a determina nivelul lor de angajament față de program, și, prin urmare, față de reușita procesului. Săgile a fost singurul elev care a aderat la program din proprie inițiativă și fără o recomandare din partea personalului. El a fost, de asemenea, singurul care a considerat că efectul pe care programul l-a avut asupra lui a fost limitat. Nu putem ajunge la concluzii pe baza acestui caz unic, dar acesta nu oferă un sprijin în privința nevoii de a analiza cu atenție procesul de selecție a elevilor care vor participa la un astfel de program.

O altă concluzie are de a face cu ceea ce se numește în NLP “un scop bine format”. Acesta este principiul de definire a obiectivului pe care moderatul dorește să îl realizeze în timpul programului, în primele două ședințe. Deși studiul nu a testat în mod explicit diferențele dintre elevii care și-au definit un scop educativ și cei care și-au definit un obiectiv de altă natură, influența programului asupra performanței academice a fost asemănătoare pentru toți.

V. 2 Concluzii practice

Deși un studiu de caz nu poate constitui o bază solidă pentru o schimbare de politică, studiul susține luarea în considerare a mai multor implicații practice. Implicațiile practice din acest studiu se concentrează în principal pe recomandarea de

a investi în componentele emoționale ale elevului. Așa cum arată studiul, această investiție poate fi de o reală valoare în îmbunătățirea formării identității și rezultatelor academice, și, în special, în îmbunătățirea formării unui adult care are abilități de comunicare mai bune, ceea ce servește drept bază importantă pentru funcționarea în societate.

Studiul arată că o relație strânsă și tolerantă cu celălalt semnificativ permite adolescentului să își exploreze în condiții de siguranță abilitățile, dar și punctele sale vulnerabile. Adolescentul are diferite auto-percepții privind funcționarea sa în diferite sfere, și el trebuie să combine aceste percepții într-o viziune unificată și coerentă asupra sinelui. În acest scop el are nevoie de îndrumare personală. Orientările existente nu sunt întotdeauna suficiente sau accesibile unui adolescent. Prin urmare, această sarcină este atribuită școlii.

NLP BEP este un program care poate să răspundă acestor nevoi ale adolescentului. Prin urmare, prima recomandare practică este de a aplica programul în licee la elevii care doresc și sunt dispuși să investească în ei înșiși. Este important să subliniem faptul că, în scopul de a beneficia la maximum de pe urma acestui program, participanții trebuie să fie atent selectați. Trebuie să se constate că aceștia vin din propria lor voință, și că sunt dedicați procesului. Acest lucru ar putea fi realizat cu un instrument adecvat de marketing, care să includă explicarea și demonstrarea proceselor ce au loc în timpul ședințelor.

Cea de-a doua recomandare practică îi privește pe moderatorii programului. Tratatamentul individual acordat de moderatorii calificați externi este investiția ideală. Cu toate acestea, fiind conștienți de limitările sistemului de învățământ din Israel și din întreaga lume, cercetătorul recomandă instruirea cadrelor didactice cu instrumente NLP pentru a deveni moderatorii. Astăzi, personalul de consiliere din școli este extrem de redus, și trebuie să se confrunte cu o diversitate de dificultăți. În cele mai multe cazuri, personalul de consiliere nu are opțiunea de a însoți elevii la modul intensiv, care să răspundă tuturor nevoilor lor emoționale. Secțiunea care trece în revistă literatura de specialitate din acest studiu a făcut referire la programele existente, dar nu a identificat informații încurajatoare cu privire la capacitatea unor astfel de programe de a ajunge la elevi sau de a avea un impact asupra lor.

Formarea moderatorilor NLP nu are cerințe obligatorii privind calificările. Unii dintre colegii care instruiesc terapeuți NLP cer un anumit nivel de studii superioare, însă alții necesită doar un interviu personal. Realitatea din Israel arată că mulți dintre cei care învață NLP fac acest lucru pentru binele lor, și nu pentru a deveni terapeuți mai târziu. Prin urmare, formarea este accesibilă oricărei persoane, și în special profesorilor de liceu, care au toate gradele academice. Formarea unui număr mare de profesori după modelul NLP poate oferi profesorilor instrumente de dezvoltare a unor atitudini și abordări față de elevi într-un mod care poate duce la o îmbunătățire semnificativă a performanțelor lor academice, precum și a abordării provocărilor generale ale adolescenței. Studiul de față arată cum internalizarea modelului NLP poate avea “efect de domino”; profesorii/ membrii personalului care vor trece prin procesul de formare îi vor ajuta pe elevi, climatul școlar se va schimba, și toate acestea vor îmbunătăți procesul de învățare. În plus, pe măsură ce aceste rânduri sunt scrise, cele mai multe licee din Israel trec prin reforma “Oz Le'tmu'ra” (“puterea de a schimba”). Una dintre cele mai importante schimbări în cadrul acestei reforme este introducerea de tutoriale, adică ședințe personale între profesor și elev. Formarea cadrelor didactice pe modelul NLP poate mări semnificativ beneficiile și eficiența unui dialog între profesor și elev pe parcursul acestor ședințe.

Este posibil ca implementarea acestor recomandări să necesite, de asemenea, o anumită schimbare în rândul factorilor de decizie din sistemul de învățământ din Israel și din întreaga lume. Cercetătorul speră că educatorii curajoși vor fi dispuși să deschidă ușile programelor bazate pe NLP, deschizându-și, astfel, mințile pentru a accepta că există și alte modele în afară de cele oferite de psihologia clasică. Se speră, de asemenea, că, în spiritul post-modernismului, ei vor înțelege că există loc, și chiar cerere, de plasare a acestora cot la cot - psihologia clasică, NLP, și, probabil, alte metode, fără ca ele să fie reciproc excluse.

V. 3 Concluzii teoretice

Cercetarea prin metode mixte a permis o anchetă mai aprofundată în lumea emoțională a participanților, într-un mod care nu ar fi posibil într-un alt tip de cercetare. Acest studiu oferă o legătură suplimentară pentru o înțelegere mai largă a necesității de a aborda componentele emoționale, mentale, sociale în rândul elevilor de liceu, a rolului pe care NLP îl poate juca în acest sens.

Pe plan teoretic, acest studiu este o sinteză a diferitelor fundamentele teoretice, făcând un pas înainte în încercarea de a aplica viziunea globală asupra grijii asupra modului în care o școală se adresează elevilor săi. Acest lucru a fost realizat prin experimentul în care s-a aplicat NLP BESE în scopul de a îmbunătăți starea emoțională a elevilor de liceu.

Rezultatele arată nevoia acută a adolescentului de a avea un adult în care poate avea încredere, care nu este considerat o amenințare, și care îl poate direcționa pe calea formării identității. Simpla capacitate de a vorbi în fața unei persoane față de care ei au dezvoltat încredere deplină este pentru ei o experiență de creștere. Studiul a găsit sprijin pentru afirmația că adolescenții din liceu au dificultăți în finalizarea sarcinilor esențiale de la această vârstă, cum ar fi: satisfacerea cerințelor sistemului de învățământ, formarea identității individuale, și practicarea unei comunicări interpersonale avantajoase. Este chiar posibil ca acest lucru să ofere sprijin în favoarea afirmației că societatea devenind tot mai complexă, aceste sarcini devin și ele mai complicate. Adolescenții se simt și mai pierduți, și tânjesc după cineva care să-i asculte, care poate fi, de asemenea, o mână care să-i ghideze.

Acest studiu poate oferi suport pentru pedagogia grijii (Noddings, 1984). Teoria grijii și etica sugerează un nou punct de vedere asupra tuturor componentelor din educație, inclusiv bazându-se pe climatul școlar etic în relațiile bazate pe grijă. Conform acestei teorii, atenția față de nevoile elevului și metodele de predare flexibile și dialogice, bazate pe grija pentru ceilalți, reprezintă baza pentru succesul procesului de învățământ. Rezultatele acestui studiu scot în evidență ideea că, într-adevăr, dacă se răspunde nevoilor emoționale ale elevului și se creează oportunitatea pentru o relație de grijă între acesta și un adult, există premisele unei performanțe academice îmbunătățite.

Această lucrare se adaugă, de asemenea, un aspect special relativ la teoria despre grija față de ceilalți. Prin combinarea acestei teorie cu modelul NLP, studiul a extins sfera conexiunii dintre starea emoțională a elevului și performanța sa academică.

Mai mult, studiul invită, de asemenea, cititorul nu numai să examineze schimbarea care are loc în timpul procesului de educație ca o schimbare liniară, cu alte cuvinte, ca un produs al acumulării de oportunități de învățare, ci și să ia în considerare

posibilitatea ca anumite experiențe-cheie să devină puncte de cotitură în viața unui elev.

V. 4 Recomandări pentru cercetarea viitoare

Importanța studiului actual, precum și limitele sale, reprezintă un catalizator pentru studiile ulterioare în acest domeniu, care vor evalua valoarea unui program bazat pe NLP în privința oferirii de sprijin emoțional pentru adolescenți.

Grupul de cercetare din acest studiu a inclus 15 participanți. Datorită eșantionului redus, este recomandat să se efectueze un studiu similar pe o populație mai mare de elevi, din care pot fi făcute generalizări. De asemenea, se recomandă să se testeze capacitatea NLP BESE de a afecta o populație al cărei fundal este mai eterogen. NLP este frecvent întâlnită și în țările arabe, cunoașterea existând și în limba arabă; prin urmare, ar fi interesant de testat efectul său asupra elevilor arabi din Israel, și chiar de comparat efectul pe care îl are modelul asupra lor comparativ cu grupul de cercetare din acest studiu.

În scopul de a ajunge la afirmații mai solide și mai precise, este recomandat să se efectueze un studiu calitativ și cantitativ pe termen lung, cu un esantion mai mare și mai reprezentativ, care va testa variabilele bunăstării emoționale a elevilor în diferite momente de timp - înainte de participarea la program, după mai multe ședințe, la sfârșitul programului și la câteva luni după aceea. Aceasta va adăuga dimensiunea de follow-up la examinarea implicațiilor pe termen lung ale participării la program.

Un alt studiu în care ambele grupuri - grupul de cercetare și grupul de control - vor fi studiate pe exact aceleași măsurători, în aceleași momente de timp, ar putea aduce un plus de precizie la concluziile acestui studiu. Acest lucru se datorează faptului că în acest studiu, grupul de control a fost testat numai pe o parte dintre măsurători pe care a fost testat grupul de cercetare.

Acest studiu a constatat că experiența NLP BESE poate influența alte variabile legate de factori interni, cum ar fi imaginea de sine. Studiile contemporane au tendința de a folosi termeni precum reziliența, durabilitatea și chiar sustenabilitatea mentală. Este util să se extindă rezultatele studiului actual asupra unor alte studii, care vor testa empiric legătura dintre experiența NLP BESE și fiecare dintre variabilele menționate mai sus.

Un alt studiu interesant ar putea consta în compararea a două programe de sprijin emoțional, unul bazat pe modelul NLP și unul bazat pe principii derivate din psihologia clasică. Așa cum a fost menționat anterior, unul dintre principalele argumente ale comunității psihologice este că NLP nu poate fi aplicată în instituțiile oficiale din cauza deficiențelor în a arăta că este bazată pe dovezi. Cu toate acestea, practicienii NLP susțin că acest argument este absurd și că nu își are locul într-o lume post-modernă. O comparație între implementarea a două astfel de programe la o populație identică de elevi poate contribui foarte mult la promovarea cunoașterii în privința acestei dispute.

Prin urmare, în conformitate cu recomandarea cercetătorului de a se oferi instrumente NLP cadrelor didactice, este recomandat să se efectueze un studiu care va investiga funcționarea în cadrul predării a profesorilor, funcționarea în cadrul învățării a elevilor, și calitatea relațiilor lor înainte, în timpul și după ce profesorii au fost instruiți în NLP.

V. 5 Contribuția la cunoaștere

Contribuția acestui studiu este aceea de a ajuta la umplerea golurilor în cunoștințe despre influența pe care o are un program de sprijin emoțional bazat pe modelul NLP asupra performanței academice a elevilor de liceu. În acest studiu, a fost creat pentru adolescenți un program special bazat pe modelul NLP, adecvat acestora în mod special. Programul a fost testat printr-un design de cercetare bazat pe paradigma metodelor mixte, constatându-se că programul a avut un efect pozitiv extins asupra populației studiate.

În plus, studiul contribuie la cunoaștere prin sugestia unor perspective în ceea ce privește capacitatea modelului NLP de a servi ca instrument strategic de schimbare, îmbunătățire și promovare a proceselor educaționale în rândul elevilor de liceu.

Unicitatea acestui studiu este conceptualizarea experienței elevilor care au participat la NLP BESP, precum și descrierea elaborată a procesului dinamic care a început prin identificarea dificultăților elevilor din școală, a continuat prin crearea unui program adaptat necesităților lor și bazat pe modelul NLP, și s-a încheiat cu aplicarea programului și examinarea influenței acestuia asupra elevilor.

Acest studiu poate contribui la creșterea gradului de conștientizare a nevoilor diferențiate ale elevilor de liceu de către membrii cercului de asistență, și la înțelegerea necesității de a le oferi instrumente celor responsabili, însărcinați cu educarea generației următoare. Studiul arată că atunci când aceste nevoi primesc un răspuns adecvat, elevii trec printr-o schimbare a identității lor emoționale și în ceea ce privește învățarea, ceea ce facilitează o mai bună performanță academică.

Inovația cercetării

Inovația acestui studiu decurge din mai multe aspecte:

În primul rând, abordarea subiectului este inovatoare. Au existat doar câteva studii care fac referire la NLP ca un model holistic, fără a concentra pe unul dintre instrumentele pe care le oferă modelul. Acest studiu testează NLP ca o unitate holistică care include o mare varietate de concepte, principii teoretice și instrumente practice. În plus, conform informației pe care o deține cercetătorul, acesta este primul studiu realizat în Israel în domeniul NLP. Noutatea acestui studiu, prin urmare, include plasarea Israelului “pe harta” țărilor care investesc în aprofundarea cunoștințelor în acest domeniu. Abordarea holistică inovatoare este, de asemenea, exprimată în alte părți ale acestui studiu, cum ar fi: combinația dintre psihoterapie și educație; combinarea teoriilor, modelelor și rezultatelor cercetărilor anterioare în secțiunea teoretică; abordarea holistică a elevului participant, fără a se face o diferențiere între componentele cognitive și emoționale; combinație unică a populației studiate (elevii care au participat la program, profesorii, elevii din grupul de control și moderatorii programului); precum și tipurile de triangulație folosite pentru a crește fiabilitatea și valabilitatea studiului.

În ceea ce privește teoria, studiul a combinat două teorii cu motive comune: pedagogia grijii și principiile teoretice ale NLP propriu-size, care sunt denumite presupoziii. Această combinație originală poate promova o legătură mai puternică între NLP și educație. Se extinde, de asemenea, domeniul de aplicare al conexiunii dintre starea emoțională a elevilor și performanțele lor academice.

Mai mult, au fost combinate conceptele din ambele surse teoretice. Tabelul 8 prezintă paralele între conceptele din pedagogia grijii și modelul NLP.

Una din principalele critici aduse modelului NLP este lipsa de studii academice care pot servi drept dovezi empirice pentru eficacitatea sa. Principalul argument este că cele mai multe studii realizate în acest domeniu s-au bazat doar pe măsurători calitative. În plus, cele mai multe dintre ele s-au bazat pe un studiu de caz unic. Prin urmare, există o noutate în utilizarea metodelor mixte în acest studiu. Studiul a combinat mai multe instrumente de cercetare cantitative - diferite tipuri de chestionare, date de la softul din baze de date a școlii -, precum și mai multe instrumente de cercetare calitativă - interviuri și chestionare deschise. Această nouă combinație a fost aleasă în scopul de a îmbunătăți probabilitatea ca modelul NLP să fie integrat și recunoscut academic.

Studiul oferă, de asemenea, inovație în analiza rezultatelor. Analiza s-a bazat pe trei surse - literatura de specialitate existentă, experiența profesională proprie a cercetătorului, și concluziile studiului. Patru meta-teme au fost identificate, care au fost denumite axe și au inclus axa performanței academice, axa comunicării intrapersonale, axa comunicării interpersonale, și axa evaluării programului. Concluziile studiului, analiza, discuțiile și concluziile au fost toate prezentate în conformitate cu aceste axe.

O altă noutate a acestui studiu este modul în care cercetătorul a ales să prezinte figurile grafice. Ideea a fost preluată din lumea NLP, în care simbolurile sunt utilizate frecvent. Acest lucru este justificat de convingerea că simbolurile constituie limbajul subconștientului. De exemplu, este foarte frecventă întrebarea: "Cum arată aceasta?", adresată participantului, care trebuie să descrie un gând sau o senzație. Prin urmare, în acest studiu, simbolul care a fost, de asemenea, folosit pentru a descrie diferitele dinamici ale cercetării a fost telefonul. Telefonul a reprezentat progresul studiului, lumea actuală a adolescenților care include populația de studiu, precum și dorința de a intra în lumea lor și de a lucra cu ei de pe o poziție de familiaritate, nu de la distanță și nu cu detașare.

Elementul de noutate al rezultatelor constă în intensitatea experiențelor elevilor. În afară de a fi descrisă ca "schimbându-le viața", influența experienței nu se limitează la elev, sau la atingerea obiectivului stabilit de acesta la începutul ședințelor. Schimbarea este percepută ca extensivă, și având capacitatea de a crea o reacție în lanț în diferite

aspecte ale vieții. Cu alte cuvinte, o îmbunătățire a notelor ar putea influența modul în care elevul își percepe forța emoțională și abilitățile sociale.

Mai mult decât atât, studiul invită cititorul să ia în considerare schimbarea care are loc în timpul procesului de învățământ nu numai ca o schimbare liniară, adică rezultatul acumulării de oportunități de învățare, ci și ca acea capacitate a experiențelor-cheie de a deveni puncte de cotitură în viața unui elev.

Pe măsură ce redactarea acestor rânduri se apropia de sfârșit, Ministerul Israelian al Educației a publicat *Cartea ținerii sub control*, care discută următorul obiectiv al ministerului: “încorporarea elevilor și promovarea lor în învățământul obișnuit, crescând, în același timp, capacitatea de a-i ține sub control și de a le oferi o varietate de răspunsuri” (Shemesh, 2012). Cartea a fost publicată în scopul de a le oferi educatorilor programe practice pentru atingerea acestui obiectiv. Rezultatele acestui studiu pot contribui la acesta prin îmbogățirea conceptelor și instrumentelor care pot fi utile oricui lucrează în direcția acestui obiectiv. De multe ori educatorii acționează intuitiv, și nu sunt conștienți de componentele și caracteristicile relației cu elevii care asigură ținerea lor sub control. Concluziile pot contribui la formularea unor recomandări pentru îmbunătățirea și eficientizarea teoriei ținerii sub control, și pentru diseminarea cunoștințelor și perspectivelor în cadrul sistemelor de învățământ.

Referințe

- Ames, C. (1992). Achievement goals and classroom motivational climate. In J. Meece & D. Schunk (Eds.), *Students' perceptions in the classroom* (pp. 327-348). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Balfanz, R., & Byrnes, V. (2012). *Chronic Absenteeism: Summarizing What We Know From Nationally Available Data*. Baltimore: Johns Hopkins University Center for Social Organization of Schools. Retrieved April 12th, 2013, from https://getschooled.com/system/assets/assets/152/original/FINALChronicAbsenteeismReport_May16_executivesummary_withcover_20_1_.pdf?1337209810
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy. The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Blos, P. (1979). *On Adolescence: A Psychoanalytic Interpretation*. New York: Free Press.
- Bocoș, M. (2007). *The theory and practice of pedagogical research*. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.
- Carey, J., Churches, R., Hutchinson, G., Jones, J. & Tosey, P.C. (2010). *Neuro-Linguistic programming and learning: teacher case studies on the impact of NLP in Education*. Reading, UK: CfBT Education Trust. Retrieved June 11th, 2011, from <http://www.cfbt.com/evidenceforeducation/pdf/NLP%20and%20learning%20full%20report.pdf>
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Dilts, R. (1983). *Roots of Neuro-Linguistic Programming*. Cuertino, CA: Meta.
- Elias, M. J. (2006). The Connection between Academic and Social Emotional Learning. In: M.J. Elias, & H. Arnold (Eds.), *The Educator's Guide to Emotional Intelligence and Academic Achievement* (pp. 4-14). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Elkind, D. (1967). Egocentrism in adolescence. *Child development*, 38, 1025-1034.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, Youth and Crisis*. New York: Norton
- Genser-Medlitsch, M., & Schütz, P. (1997). *Does Neuro-Linguistic psychotherapy have effect? New Results shown in the extramural section*. Wien, Austria: EANLP
- Inhelder, B., & Piaget J. (1958). *The growth of logical thinking from childhood to adolescence*. New York: Basic Books.
- Kohlberg, L. (1963). The development of children's orientations toward a moral order. *Vita Humana*, 6, 11-33.
- Marcia, J. E. (2002). Adolescence, Identity and the Bernardone family. *Identity*, 2, 199-209.

Millroad, R. (2004). The role of NLP in teachers' classroom discourse. *ELT Journal*, 58 (1), 28-37. Retrieved March 03rd, 2012, from <http://dx.doi.org/10.1093/elt/58.1.28>

Noddings, N. (1984). *Caring: A feminine approach to ethics and moral education*. Berkeley, CA: University of California Press.

Noddings, N. (1992). *The Challenge to Care in Schools: An Alternative Approach to Education*. New York: Teachers College Press.

Noddings, N. (1998). *Philosophy of education*. Boulder, CO: Westview Press, A Member of Perseus Books, L.L.C.

Noddings, N. (2002). *Educating moral people: A caring alternative to character education*. New York: Teachers College Press.

Piron, S. (2013, April). *Can strategically thinking be part of education in Israel?* Paper presented at the symposium: Strategic Thinking in Education: Research, Policy Implementation and Politics at The Van Leer Jerusalem Institute, Israel. (Hebrew).

Raz, T. 2009. *Evaluation of the implementation of first stage core program for home-teacher lessons in post-primary schools – Final report*. Jerusalem: Ministry of education. RAMA .. Retrieved July 5th, 2012, from National Institute of Scoring and Evaluation:http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/HaarachatProjectim/Tohmit_Aliba.html. (Hebrew).

Sanchez, M. (2012). *Truancy and Chronic Absence in Redwood City*. Youth Data Archive Issue Brief. John W. Gardner Center for Youth and Their Communities.

Shemesh, Z. (2012). *The containment book – Paradigm Clarification and their implementation in containment processes*. Pedagogical Department, Ministry of Education. Retrieved April 6th, 2012, from <http://www.mchp.gov.il/School/atar%20shefi/hachala/Documents/%D7%A1%D7%A4%D7%A8%20%D7%94%D7%94%D7%9B%D7%9C%D7%94%20%D7%AA%D7%A9%D7%A2%D7%92-%20.pdf> (Hebrew).

Shkedi, A. (2003). *Words of Meaning: Qualitative Research – Theory and Practice*. Tel Aviv: Ramot – Tel Aviv University. (Hebrew).

Stipancic, M., Renner, W., Schutz, P., & Dond, R. (2010). Effects of Neuro-Linguistic Psychotherapy on psychological difficulties and perceived quality of life. *Counselling and Psychotherapy Research*, 10 (1), 39-49.

Tashakkori, A., & Teddlie, C. (Eds.). (2003). *Handbook of mixed methods in social and behavioral research*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

Tosey, P., & Mathison, J. (2003). 'Neuro-linguistic Programming and Learning Theory: a response'. *The Curriculum Journal*, 14(3), 361 – 378.

Yair, G. (2006). *From Key Experiences to turning Points: A Study of Educational Impacts*. Tel Aviv: Hakibbutz Hameuchad publishing house Ltd (Hebrew).

Yin, R. K. (2003). *Case Study Research: Design and Methods, Applied Social Research Methods Series*. (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.

Yosefon, M., & Shmida, M. (2006). *Towards a new educational paradigm for Israeli education system in post-modern era*. Jerusalem: MATACH – Educational Technology Center (Hebrew).